

INTERNATIONAL POLITICAL SCIENCE REVIEW, publicată de International Political Science Association oferă în numărul 1/ianuarie 2010 un sumar netematic cuprinzând cinci contribuții. Farida Jalalzai și Mona Lena Krook semnează articolul ce deschide sumarul — *Beyond Hillary and Benazir: Women's Political Leadership Worldwide* — făcând o analiză a factorilor care sprijină sau frânează accesul femeilor în instituțiile legislative sau executive din întreaga lume. Pornind de la imaginea liderilor politici femei — Hillary Clinton, Benazir Bhutto, Angela Merkel, Michelle Bachelet, Ellen Johnson-Sirleaf sau Pratibha Patil — autoarele se întreabă, având în vedere că din punct de vedere istoric cazurile de lideri naționali femei au fost rare, cum și de ce există totuși, începând cu anii 1960, un număr mai mare de femei care reușesc să devină lideri naționali. Dar, dincolo de această creștere numerică relativă, este important a se discerne dacă este vorba de o schimbare a rolului genului și sexului în viața politică, sau dacă nu cumva femeile sunt în continuare subreprezentate în viața politică, atenția trebuind mai degrabă să se fixeze pe „nenumăratele căi în care accesul la o funcție politică rămâne încă în mare măsură stratificat în funcție de gen“ (p. 6). Făcând dintru început diferența între sex — „diferențele biologice dintre femei și bărbați“ — și gen — „semnificațiile sociale date acestor diferențe, care pot varia de la o cultură la alta și de la o epocă la alta“, cele două autoare anunță principalele întrebări pentru care vor căuta răspunsuri: care este astăzi statutul femeii în politică?; cum se explică faptul că în unele țări numărul femeilor alese a crescut, în timp ce în altele nu?; ce înseamnă aceste creșteri pentru femei, ca grup? Printr-o abordare ce compară țări în privința accesului femeii la viața politică, comparație amplasată pe fundalul diferențelor culturale, sociale, economice — tocmai pentru ca situațiile să devină comparabile — intenția autoarelor este de a depăși optimismul naiv ce interpretează prea simplu creșterea numărului de femei ce devin lideri politici naționali și de a demonstra că lumea politicului rămâne în continuare predominant masculină. O observație interesantă subliniază această concluzie: „Lideri precum Gandhi, Meir și Thatcher au invocat stiluri masculine de conducere și nu au făcut pași înainte pentru a îmbunătăți statutul femeii în perioada în care au deținut funcțiile“ (p. 17).

În continuare, Oded Löwenheim și Brent J. Steele discută despre relația dintre violență și autoritatea marilor puteri în sistemul internațional, în articolul intitulat *Institutions of Violence, Great Power*

Authority and the War on Terror. Articolul pleacă de la premisa că instituțiile violenței în sistemul internațional ratifică autoritatea marilor puteri în cadrul acestuia. Autoritatea este definită în termeni de „convenții sociale care definesc ce este puterea legitimă și care sunt căile acceptabile de a rezista împotriva ei“ (p. 23). Provocările la adresa autorității marilor puteri impun sancțiuni prompte, al căror scop central este reproducerea autorității și materializarea ei. Astfel, marile puteri interpretează amenințările la adresa lor ca fiind niște sfidări și, în funcție de gradul acestei interpretări, ele vor lua un anumit grad de măsuri împotriva lor. Acesta este unghiul de analiză centrat în prezentul articol pe răspunsul Statelor Unite ale Americii la atacurile teroriste fără precedent din 11 septembrie 2001.

Al treilea articol al numărului se intitulează *Explaining Majoritarian Modification: the Politics of Electoral Reform in the United Kingdom and British Columbia*. Autorul face o analiză a politicilor de reformă electorală ca manevră strategică prin care elitele politice previn sau favorizează schimbarea, comparând procesul de reformă al guvernului laburist din Regatul Unit începând cu 1976, cu acela al guvernului liberal din Columbia Britanică, începând cu 2001, punând în relief factorii care pot explica sprijinul, opoziția și capacitatea elitelor de a împiedica realizarea unei reforme. În orice reformă electorală influența politică și schimbările ce survin în planul ideilor au un rol hotărâtor. Altfel spus, pentru ca o reformă electorală să aibă loc este nevoie pe de o parte de indivizi-cheie cu autoritatea instituțională necesară pentru a conduce reforma, iar pe de altă parte de recunoașterea de către elitele politice a faptului că structurile electorale existente nu sunt adecvate.

În articolul *Global Forces and Corporate Reforms in South Korea* Xiaoke Zhang se oprește asupra transformărilor survenite în cadrul corporațiilor în Coreea de Sud începând cu criza financiară din 1997-1998, explorând impactul a patru factori: reformele din străinătate și concurența, constrângerile de pe piața mondială, normele transnaționale și internalizarea presiunilor externe. Forțele generate de acești patru factori au învins rezistența politică și inerția instituțională din Coreea de Sud, chiar dacă transformările petrecute nu au convers către modelul de capitalism anglo-american: modelele interne de guvernare a corporațiilor nu pot fi totuși anulate de influențele internaționale care aduc cu sine reformele.

Cel din urmă articol, *The Gap of Legitimacies Syndrome: a Conceptual Framework*, semnat de

Yagil Levy, aduce în discuție problema subtilă a legitimității susținerii războaielor în țările cu democrații liberale. Autorul arată în ce fel politicile militare ale acestor state trebuie să facă față unei distanțe tot mai mari între legitimitatea politică a întrebuițării forței, care cunoaște un nivel înalt, și respectiv legitimitatea socială, cu nivel foarte jos de recunoaștere, a sacrificiilor umane presupuse de intervențiile militare.

Acest sindrom poate afecta țări ce își activează adeșori forțele armate, precum Statele Unite, prin blocajul pe care îl poate crea în termeni de legitimitate existența unor valori ce se află la poli opuși. Pentru a aduce la echilibru distanța dintre astfel de valori opuse, ieșind din dificultatea lipsei de legitimitate a politicilor militare, țările din Uniunea Europeană au optat pentru a limita uzul de forță.

Ruxandra Iordache

THE RUSSIAN REVIEW, Volume 69, Number 2, April 2010. Temele și metodele de abordare alese de autorii studiilor și eseurilor fac din revista dedicată trecutului și prezentului Rusiei o publicație ce reflectă fidel o actualitate problematică și secvențe de istorie controversată: „No Longer on Parade: Style and the Performance of Skinhead in the Russian Far North” (Hilary Pilkington), „Active, Passive and Russian: The National Idea in Gay Men’s Pornography” (Dan Healey), „Defending the Periphery: Tsarist Management of Buriat Buddhism” (H.S. Hundley), „The Debate over Climate Change in the Steppe Region in Nineteenth-Century Russia” (David Moon), „Russian Decadence in the 1910s: Valery Briusov and the Collaps of Empire” (Kirsten Lodge), „To Anaxagoras in the Velvet Night: New Considerations on the Role of Blok in Mandelstam’s «Petersburg my soidemisia snove»” (Stuart Gilbert), „Between Mars and Minerva” (Thomas F. Remington).

Dar interesul cel mai mare mi-a fost stârnit de rubrica „Book Reviews”, unde sunt grupate tematic și recenzate zeci de cărți utile și edificatoare pentru situația politică și culturală a Rusiei. Dintre acestea, mi-au atras atenția și intenția de a le citi în mod deosebit câteva titluri relevante de la sine.

The Museological Unconscious. Communal (Post) Modernism in Russia (autor Victor Tupitsyn, Cambridge, 2009), recenzată de Alexander Etkind, unde se regăsesc deopotrivă meditația politică și memoriile personale pentru a restitui o perspectivă asupra culturii postsovietice.

Soviet Fates and Lost Alternatives: From Stalinism to the New Cold War (autor Stephen F. Cohen, New York, Columbia University Press, 2009), recenzată de Archie Brown. În cea mai mare parte atenția autorului este centrată pe „era perestroikăi” și pe „tragedia conservatorismului rusesc”. Cohen, apreciază Archie Brown, binecunoscutul teoretician al culturii politice în țările socialiste, argumentează corect că afirmația potrivit căreia sistemul sovietic nu putea fi reformat este neîntemeiată. Căci acesta a fost reformat de Hrușciov, într-o oarecare măsură de Kosygin și într-un mod foarte semnificativ de Gorbaciov între anii 1985 și 1987. Dar în toți acești ani, sistemul comunist era recognoscibil în monopolul puterii deținut de partid, în „centralismul democratic”, în hegemonia

statului în relațiile de proprietate, în ideologia justificatoare a rolului conducător al partidului. Pe de altă parte, Gorbaciov însuși mărturisea că din 1988 până în 1989 a dezvoltat o nouă concepție a socialismului, potrivit căreia social-democrația juca un rol esențial. Cohen recunoaște schimbările fundamentale introduse în sistemul sovietic de Gorbaciov, conceptualizându-le însă drept „reformă”, o descriere adecvată intervalului 1985-1987. La un moment dat Cohen înclină să creadă că o oarecare viziune asupra unui alt fel de sistem socialist decât acela care a fost construit în fapt este discernabilă în ideile lui Lenin și ale bolșevicilor, în special Buharin. El compară inconsistența bolșevicilor cu aceea a părinților fondatori ai Americii, ideile lor întemeietoare ale libertății și democrației aflate în conflict de fapt cu existența sclaviei și cu caracterul restrictiv al drepturilor, valabile timp îndelungat numai pentru bărbați.

Ultima parte a cărții, dedicată Rusiei postsovietice și relației acesteia cu lumea occidentală, este interpretată drept o reacție de înțeles la construirea unui capitalism îndoelnic sub egida lui Boris Elțin și a politicii externe occidentale, în special americane, denigratoare a Rusiei și legitimizează drepturile de securitate. Expansiunea NATO nu numai în Europa de Est, dar și în fosta Uniune Sovietică a curtat o lume îndepărtată de concepția lui Gorbaciov privitoare la „Casa Comună Europeană”. Un lider european mai vizionar, consideră Cohen, ar fi gândit o structură a noii securități internaționale ce transcende atât NATO, cât și pactul de la Varșovia și în care ar fi fost cuprinsă și Rusia ca un partener important.

Religion, Morality, and Community in Post-Soviet Societies (editori, Mark Steinberg și Catherine Wanner, Bloomington, Indiana University Press, 2009), recenzată de Ani Sakissian, se referă, prin câteva capitole, la rolul pe care ar putea să-l joace Biserica Ortodoxă Rusă în tranziția spre democrație, căci tradiția ortodoxă însăși conține învățăturile ce călăuzesc spre ideea rolului Bisericii în slujirea binelui public. Alte eseuri cuprinse în volum descriu modul în care diverse grupuri religioase ajută la alinarea suferințelor și anxietăților cauzate de dislocările economice și societale postsovietice, contribuind totodată la crearea deopotrivă a unei identități individuale și a unei societăți civile. Voluntarii își interpretează

propria muncă de caritate în strânsă dependență cu tradiția lor de credință, îndeplinind același scop de a-i ajuta pe cei năpăstuiți de colapsul statului bunăstării comuniste.

Reforming the State without Changing the Model of Power? On Administration Reform in Post-Socialist Countries (editor, Anton Oleinik, London, Routledge, 2009), recenzată de Stephen Fortesque, se concentrează asupra identificării excesive a aparatului administrativ de stat drept sursă deopotrivă a schimbării, cât și a lipsei sau obstrucției schimbării.

Alte titluri incitante sunt *The Soviet Empire of Signs. A History of the Tartu School of Semiotics* (Maxim Waldstein), *Markets versus Hierarchies: A Political Economy of Russia from the 10-th Century to 2008* (Ecaterina Brancato), *The Most Intentional*

City: St. Petersburg in the Reign of Catherine the Great (George Munro), *The Tsar and the President: Alexander II and Abraham Lincoln, Liberator and Emancipator* (Marilyn Pheifer Swezey), *The Human Tradition in Imperial Russia* (Christine D. Warobec), *The Changing Governance of Renewable Natural Resources in North-West Russia* (Soili Nystén-Haara), *Russian Foreign Policy: The Return of Great Power Politics* (Jeffrey Mankoff), *Identities and Politics during the Putin Presidency: The Foundation of Russia's Stability* (Jeffrey Mankoff), *Identities and Politics during the Putin Presidency: The Foundation of Russia's Stability* (Phillip Casula and Jeronim Perovic, eds.), *Health and Health Care in the New Russia* (Nick Manning and Nataliya T. Khonova, eds.), etc.

Lorena Păvălan Stuparu